Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 23. 8. 2011, sp. zn. 25 Cdo 520/2009, ECLI:CZ:NS:2011:25.CDO.520.2009.1

Číslo: 7/2012

Právní věta:

Jestliže byla smlouva o poskytování právních služeb uzavřena mezi podnikatelem a advokátem a jestliže při vzniku tohoto závazkového vztahu bylo zřejmé s přihlédnutím ke všem okolnostem, že se týká podnikatelské činnosti klienta, řídí se promlčení práva na náhradu škody způsobené advokátem při výkonu advokacie obchodním zákoníkem.

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 23.08.2011

Spisová značka: 25 Cdo 520/2009

Číslo rozhodnutí: 7

Číslo sešitu: 1

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Advokacie, Odpovědný zástupce, Promlčení

Předpisy: § 106 obč. zák.
§ 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř.
§ 24 předpisu č. 85/1996Sb.
§ 261 odst. 1 obch. zák.
§ 397 obch. zák.

Druh: Rozhodnutí ve věcech občanskoprávních, obchodních a správních

Sbírkový text rozhodnutí:

Žalobkyně se po žalovaném advokátovi domáhala zaplacení 84 837 Kč z titulu náhrady škody, kterou jí žalovaný způsobil při jejím zastupování v občanském soudním řízení.

O k r e s n í s o u d v Kladně rozsudkem ze dne 12. 5. 2008 žalobu zamítl a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Vyšel ze zjištění, že žalovaný na základě plné moci zastupoval žalobkyni ve věci žaloby B. D. proti žalobkyni (tehdy žalované). Žalovaný jako zástupce žalobkyně ve stanovené lhůtě nepodal vyjádření ve věci a soud rozhodl rozsudkem pro uznání podle § 153a odst. 3 o. s. ř. Žalobkyně na základě rozsudku pro uznání dne 17. 1. 2005 zaslala B. D. 81 837 Kč a uhradila 3000 Kč žalovanému za zastupování. Soud prvního stupně posoudil námitku promlčení podle § 100 odst. 1 a § 106 obč. zák. a dovodil, že žalobkyně se o vzniku škody ve výši 3000 Kč dozvěděla nejpozději doručením rozsudku pro uznání dne 26. 11. 2004, dnem 27. 11. 2006 jí tak uplynula dvouletá subjektivní promlčecí doba, co do částky 81 837 Kč běžela lhůta k uplatnění tohoto nároku ode dne

18. 1. 2005. Jelikož žaloba byla podaná dne 21. 11. 2007, oba nároky jsou promlčeny.

K r a j s k ý s o u d v Praze rozsudkem ze dne 10. 9. 2008 rozsudek soudu prvního stupně v důsledku částečného zpětvzetí žaloby co do částky 3000 Kč zrušil a řízení zastavil, ve zbývající části jej potvrdil a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Odvolací soud se zcela ztotožnil se skutkovými i právními závěry soudu prvního stupně. Dodal, že zákon č. 85/1996 Sb., o advokacii, je ve vztahu k občanskému zákoníku předpisem zvláštním vůči obecnému, tudíž pokud některá otázka není řešena ve speciálním předpise, použije se obecný předpis. Jelikož v zákoně č. 85/1996 Sb. není upraveno promlčení, je nutno postupovat podle občanského zákoníku. Škoda žalobkyni vznikla dne 17. 1. 2005, kdy zaplatila B. D. 81 837 Kč, od následujícího dne jí začala běžet dvouletá promlčecí doba, která skončila dne 18. 1. 2007, avšak žaloba byla podána až dne 21. 11. 2007. Vznesená námitka promlčení není v rozporu s dobrými mravy, jelikož žalobkyně již na podzim roku 2005 věděla o tom, že pojišťovna, u níž je žalovaný pojištěn, škodu hradit nebude, mohla tedy uplatnit svůj nárok již tehdy. Námitku nepřezkoumatelnosti rozsudku soudu prvního stupně neshledal odvolací soud důvodnou. Soud prvního stupně nepochybil, ani když jednal v nepřítomnosti žalobkyně, která důvod své žádosti o odročení jednání žádným způsobem nedoložila.

Proti rozsudku odvolacího soudu podala žalobkyně dovolání, jehož přípustnost dovozuje z § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř. a v němž odvolacímu soudu vytýká, že jeho rozhodnutí spočívá na nesprávném právním posouzení věci. Zásadní právní význam spatřuje dovolatelka v otázce, zda promlčecí doba k uplatnění nároku z odpovědnosti advokáta za škodu vzniklou porušením povinností podle zákona č. 85/1996 Sb. se řídí vždy občanským zákoníkem, nebo zda je rozhodné, jestli advokát zastupoval podnikatele či občana, tedy zda obecným předpisem k zákonu o advokacii může být i obchodní zákoník. Poukazuje na skutečnost, že s žalovaným uzavírala smlouvu o poskytování právní pomoci jako podnikatelka, a proto má za to, že obecným předpisem k zákonu o advokacii č. 85/1996 Sb. je v daném případě obchodní zákoník, nikoliv občanský zákoník. Svůj názor opírá o článek v odborném časopise a dále o judikát Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 2789/2006, kde je v odůvodnění uveden závěr soudu první instance, že klient advokáta má povinnost postupovat ve smyslu § 384 obch. zák., a Nejvyšší soud tento právní názor nezpochybnil.

Navrhla, aby dovolací soud rozsudky soudů obou stupňů zrušil a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

N e j v y š š í s o u d zrušil rozhodnutí soudů obou stupňů a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z o d ů v o d n ě n í :

Nejvyšší soud jako soud dovolací (§ 10a o. s. ř.) posoudil dovolání – v souladu s čl. II bodem 12 zákona č. 7/2009 Sb. – podle ustanovení občanského soudního řádu ve znění účinném do 30. 6. 2009 a shledal, že bylo podáno včas, účastníkem řízení (§ 240 odst. 1 o. s. ř.), za splnění zákonné podmínky advokátního zastoupení dovolatelky (§ 241 odst. 1 a 4 o. s. ř.) a je přípustné i důvodné.

V posuzovaném případě je dovolání přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) o. s. ř., neboť dovolatelem předložená právní otázka, zda v případě, že smlouvu o poskytování právních služeb uzavřel s advokátem podnikatel a týkala se jeho podnikání, se promlčení práva na náhradu škody způsobené advokátem klientovi v souvislosti s výkonem advokacie řídí občanským nebo obchodním zákoníkem, dosud nebyla v rozhodování dovolacího soudu jednoznačně řešena.

Vztah mezi advokátem a klientem je upraven především zákonem č. 85/1996 Sb., o advokacii, prováděcími předpisy k němu a také stavovskými předpisy. V případě, že daná právní otázka není příslušným zvláštním předpisem upravena, použije se obecného předpisu. Nejvyšší soud již dříve

dovodil, že zákon č. 85/1996 Sb. oproti obecné úpravě stanoví jisté modifikace právního vztahu mezi advokátem a klientem, zejména povinnosti zástupce, odlišnosti vzniku či zániku právního vztahu. Citovaný zákon je ve vztahu k občanskému zákoníku v poměru zvláštní právní úpravy k úpravě obecné; přestože zákon o advokacii užívá označení „smlouva o poskytování právních služeb“, nejde z pohledu občanského zákoníku o samostatný smluvní typ, ale – pokud je jejím předmětem zastupování zejména v řízení před soudy a jinými orgány a nejde-li o věc obchodní – podléhá režimu smlouvy příkazní s modifikacemi stanovenými citovaným zákonem (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 25. 2. 2010, sp. zn. 33 Cdo 4121/2007). V rozsudku ze dne 26. 10. 2005, sp. zn. 25 Cdo 2232/2004, Nejvyšší soud sice uvedl, že obecným předpisem ve vztahu k zákonu o advokacii je občanský zákoník, a jestliže zákon o advokacii neobsahuje úpravu promlčení, řídí se promlčení práva na náhradu škody způsobené advokátem klientovi v souvislosti s výkonem advokacie občanským zákoníkem, délka promlčecí doby pak ustanovením § 106 obč. zák. Nelze však přehlédnout, že v posléze uvedeném případě nebyl klientem advokáta podnikatel (§ 261 odst. 1 obch. zák.), ani účastníci nepodřídili svůj vztah úpravě obchodního zákoníku dohodou dle § 262 obch. zák., a tak otázka aplikovatelnosti obchodního zákoníku nebyla dovolacím soudem vůbec zvažována. Smlouva o poskytování právních služeb může mít zpravidla podobu smlouvy příkazní, uzavřené podle § 724 a násl. obč. zák., nebo smlouvy mandátní, uzavřené podle § 566 a násl. obchodního zákoníku (srov. Buchta, Z.: K odpovědnosti advokáta za škodu způsobenou z neznalosti, Právní rozhledy 2/2008, s. 16). Jak občanský zákoník, tak obchodní zákoník upravují smluvní typ, jímž se řídí vztah mezi advokátem a klientem, z čehož vyplývá, že zde záleží na charakteru smluvních stran i na obsahu právního vztahu mezi nimi, od něhož se odvíjí určení obecného předpisu pro řešení otázek neupravených zákonem č. 85/1996 Sb.

Podle § 261 odst. 1 obch. zák. tato část zákona (tj. část třetí obchodního zákoníku) upravuje závazkové vztahy mezi podnikateli, jestliže při jejich vzniku je zřejmé s přihlédnutím ke všem okolnostem, že se týkají jejich podnikatelské činnosti.

Promlčení nároku na náhradu škody, upravené v obchodním zákoníku, se řídí režimem promlčení podle § 387 a násl. obch. zák., který je komplexní (celistvou) úpravou pro obchodní vztahy, podléhající úpravě obsažené v obchodním zákoníku (srov. rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 27. 5. 2009, sp. zn. 32 Cdo 24/2008).

Jestliže byla smlouva o poskytování právních služeb uzavřena mezi žalobkyní (klientkou) jako podnikatelkou a žalovaným (advokátem, který je podnikatelem nepochybně), a byl tak založen závazkový vztah mezi podnikateli, a jestliže při jeho vzniku bylo zřejmé s přihlédnutím ke všem okolnostem, že se týká podnikatelské činnosti klienta (když podnikatelské činnosti advokáta se týká nepochybně), řídí se promlčení práva na náhradu škody způsobené žalovaným při výkonu advokacie obchodním zákoníkem, obecná promlčecí doba je tedy čtyřletá (§ 397 obch. zák.) a běží ode dne, kdy se poškozený (žalobkyně) dozvěděl nebo mohl dozvědět o škodě a o tom, kdo je povinen k její náhradě; končí však nejpozději uplynutím desíti let ode dne, kdy došlo k porušení povinnosti (§ 398 obch. zák.).

Vycházel-li odvolací soud bez dalšího z názoru, že se promlčení práva na náhradu škody v daném případě řídí ustanovením § 106 odst. 1 obč. zák., nelze jeho právní posouzení věci považovat za správné.

Z důvodů shora uvedených dovolací soud rozsudek odvolacího soudu zrušil (§ 243b odst. 2, věta za středníkem, o. s. ř.). Protože důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil dovolací soud v uvedeném rozsahu i toto rozhodnutí a vrátil věc soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3, věta druhá, o. s. ř.).